

QO‘QON DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARLARI
(2025-yil 2-son)

PEDAGOGIKA

PEDAGOGY

REFLEKSIV MALAKALARNING SHIFOKORLIK FAOLIYATIGA TA'SIRI

Toshmatova Moxizatxon Inomidin qizi

Andijon davlat tibbiyot instituti,

“O‘zbek tili va adabiyoti, tillar”

kafedrası o‘qituvchisi

moxizatxontoshmatova@gmail.com

ANNOTATSIYA Mazkur maqola shifokorlarning refleksiv malakalari va ularni rivojlantirish bo'yicha metodik yondashuvlarni yoritadi. Unda refleksiya jarayonining shifokorlik faoliyatidagi ahamiyati, jumladan, kasbiy qaror qabul qilish, o'zgaruvchan vaziyatlarga moslashish, xatolardan o'rganish, bemorlar bilan samarali muloqot va stress boshqaruvi kabi jihatlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, refleksiv malakalarni rivojlantirishda interaktiv ta'lim metodlari, o'z-o'zini baholash, feedback va mentorlik tizimlarining roli alohida ta'kidlanadi.

Manbalar orqali shifokorlik ta'limida refleksiyaning nazariy va amaliy asoslari, tajribaviy ta'limning ahamiyati va professionallarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish usullari o'rganiladi. Ushbu bazada kasbiy rivojlanish uchun foydali bo'lgan xalqaro tadqiqotlar va nazariy manbalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Refleksiv malakalar, tibbiy ta'lim, kasbiy rivojlanish, shaxsiy refleksiya, kasbiy qaror qabul qilish, stress boshqaruvi, tibbiyotda emotsional intellect, xatolardan o'rganish, feedback (fikir-mulohaza), mentorlik va amaliyot, o'zgaruvchan vaziyatlarga moslashish, professional kompetensiya, interaktiv ta'lim metodlari, kuzatuv va tahlil, o'z-o'zini baholash

АННОТАЦИЯ В данной статье рассматриваются рефлексивные умения врачей и методические подходы к их развитию. В нем рассматривается важность процесса рефлексии в медицинской практике, включая такие аспекты, как принятие профессиональных решений, адаптация к меняющимся ситуациям, обучение на ошибках, эффективное общение с пациентами и управление стрессом. Также подчеркивается роль интерактивных методов обучения, систем самооценки, обратной связи и наставничества в развитии рефлексивных навыков.

Ресурсы исследуют теоретические и практические основы рефлексии в медицинском образовании, важность обучения на основе опыта и способы обучения специалистов критическому мышлению. Эта база данных содержит международные исследовательские и теоретические ресурсы, полезные для профессионального развития.

Ключевые слова: Рефлексивные навыки, медицинское образование, профессиональное развитие, личное размышление, принятие профессиональных решений, управление стрессом, эмоциональный интеллект в медицине, обучение на ошибках, обратная связь, наставничество и практика, адаптация к меняющимся ситуациям, профессиональная компетентность, интерактивные методы обучения, наблюдение и практика. анализ, самооценка

ABSTRACT This article covers reflexive skills of doctors and methodical approaches to their development. It examines the importance of the reflection process in the practice of medicine, including aspects such as professional decision-making, adaptation to changing situations, learning from mistakes, effective communication with patients, and stress management. Also, the role of interactive learning methods, self-assessment, feedback and mentoring systems in the development of reflexive skills is emphasized. The resources explore the theoretical and practical foundations of reflection in medical education, the importance of experiential learning, and ways to train professionals to think critically. This database contains international research and theoretical resources useful for professional development.

Keywords: Reflective skills, medical education, professional development, personal reflection, professional decision-making, stress management, emotional intelligence in medicine, learning from mistakes, feedback, mentoring and practice, changing situations adaptation, professional competence, interactive learning methods, observation and analysis, self-evaluation

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasi davlat rahbari va Vazirlar Mahkamasi tomonidan oxirgi yillarda chiqarilayotgan bir qator qaror va farmonlarda tibbiyot shifokorlarining kasbiy mahorati juda yuqori darajada bo‘lishligi ta’kidlanmoqda. Oliy ta’lim muassasalaridagi o‘quv-tarbiya jarayonini modernizatsiyalash, pedagog mutaxassislar tayyorlash tizimi sifat darajasini oshirishda bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish, ularni sohaga oid zamonaviy kasbiy bilim, malaka va ko‘nikmalar bilan qurollantirish, ilmiy-texnik innovatsiyalardan mustaqil ravishda, ijodiy foydalanish hamda istiqbolli vazifalarni hal qila olish ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim vazifalardan sanaladi. Refleksiya shifokorlik faoliyatining ajralmas qismi bo‘lib, shifokorlarning o‘z-o‘zini anglash, xatolarni tahlil qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bu jarayon, shuningdek, shifokorlarning bemorlar bilan munosabatlarini, qaror qabul qilish jarayonlarini va emotsional barqarorliklarini yaxshilashga yordam beradi. Refleksiya orqali shifokorlar o‘z bilimlarini va ko‘nikmalarini takomillashtiradilar, bu esa nafaqat ularning professional o‘zishiga, balki bemorlar uchun sifatli va samarali davolashning ta’minlanishiga ham hissa qo‘shadi.

Refleksiv malakalar shifokorlarning kasbiy faoliyatida juda katta rol o‘ynaydi, chunki ular nafaqat ma’lumotlarni o‘zlashtirishga, balki o‘z ishlarini qanday qilib samarali va

ehtiyotkorlik bilan bajarishlarini o'ylashga yordam beradi. Refleksiya orqali shifokorlar quyidagi muhim fazilatlarni rivojlantiradilar:

1. Kasbiy qaror qabul qilishda ongli yondashuv: Shifokorlar refleksiya yordamida har bir bemor va vaziyatni tahlil qilib, optimal qarorlar qabul qiladilar. Ular kasbiy vaziyatlarni o'rganib, turli usullarni sinovdan o'tkazadilar va shaxsiy tajribalariga asoslanib yangi yondoshuvlar ishlab chiqadilar.

2. O'zgaruvchan vaziyatlarga moslashuvchanlik: Shifokorlik faoliyati ko'pincha o'zgaruvchan va murakkab vaziyatlarni talab qiladi. Refleksiya shifokorga tezda yangi vaziyatlarga moslashish va oldingi tajribalarga asoslanib muvaffaqiyatli qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Bu ko'nikma, ayniqsa, tezkor va murakkab tibbiy holatlarda juda muhimdir.

3. Xatolardan o'rganish va professional rivojlanish: Har bir xato — bu o'rganish uchun imkoniyatdir. Refleksiya shifokorning xatolarini tahlil qilish va ular asosida o'z faoliyatini yaxshilashga yo'naltirilgan jarayonni yaratadi. Xatolarni ochiq tan olish va ulardan saboq olish orqali shifokorlar o'zlarining professional ko'nikmalarini oshiradilar.

4. Bemorlar bilan samarali muloqot: Shifokorlarning refleksiv malakalari bemorlar bilan samarali muloqot o'rnatishda ham muhim rol o'ynaydi. Shifokorlar bemorlarning ehtiyojlarini chuqur tushunish va ularga to'g'ri javoblar berishda refleksiyadan foydalanadilar. Shuningdek, bu malakalar shifokorning emotsional intellektini rivojlantiradi, bu esa bemorlar bilan samimiy va ishonchli munosabatlarni qurishga yordam beradi.

5. Stress va emotsional barqarorlik: Tibbiyot sohasidagi shifokorlar tez-tez yuqori darajadagi stress va emosional bosimga duch keladilar. Refleksiya orqali shifokorlar o'z his-tuyg'ularini boshqarish va stressni engish bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqadilar. Bu, shuningdek, ularning professional faoliyatida yanada barqaror va samarali bo'lishlariga olib keladi.

Refleksiv malakalarning shifokorlik faoliyatiga ta'siri bo'yicha tahliliy jadval

Refleksiv malakaning jihati	Tavsif	Shifokorlik faoliyatidagi ahamiyati	Natija
Kasbiy qaror qabul qilish	Har bir holatni tahlil qilish va ongli qaror qabul qilish ko'nikmasi.	Murakkab tibbiy holatlarda eng maqbul qarorlarni qabul qilishga yordam beradi.	Tibbiy xatolar kamayadi, bemor xavfsizligi oshadi.
O'zgaruvchan vaziyatlarga moslashish	Tezkorlik bilan yangi sharoitlarga moslashish qobiliyati.	Favqulodda holatlarda samarali qaror qabul qilish imkonini beradi.	Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishda muvaffaqiyat oshadi.
Xatolardan o'rganish	O'z faoliyatidagi kamchiliklarni tahlil qilish va saboq olish.	O'z faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirish uchun asos yaratadi.	Professional kompetensiyalar rivojlanadi.

Bemorlar bilan muloqot	Bemorlar ehtiyojini anglash va ularga javob bera olish ko‘nikmasi.	Samarali va samimiy muloqot orqali bemor ishonchini oshiradi.	Bemorlarning shifokorga bo‘lgan qoniqish darajasi ortadi.
Stress emotsional barqarorlik va	Stressli sharoitlarda o‘z his-tuyg‘ularini boshqara olish qobiliyati.	Yangi strategiyalar ishlab chiqish orqali kasbiy faoliyatni uzoq muddat davomida samarali olib borish imkonini beradi.	Shifokorlar kuyish sindromining oldini olishga muvaffaq bo‘lishadi.
Professional rivojlanish	O‘z tajribasini baholab, yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirish.	Kasbiy o‘sish va yangiliklarga tez moslashish imkonini yaratadi.	Zamonaviy tibbiyotga mos va yuqori malakali mutaxassis bo‘lishga yordam beradi.
Emotsional intellektni rivojlantirish	O‘z va boshqalarning hissiyotlarini tushunish va boshqara olish ko‘nikmasi.	Bemorlar va hamkasblar bilan samarali munosabatlar o‘rnatishga imkon beradi.	Ish muhitida jamoaviylik va ijobiy munosabatlar shakllanadi.

Shifokorlarda refleksiv malakalarni rivojlantirishning metodik asoslari

Shifokorlarda refleksiv malakalarni rivojlantirish jarayoni, birinchi navbatda, ta'lim jarayonida to'g'ri metodik yondashuvlarni talab etadi. Bu jarayon quyidagi asosiy metodik jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. **Interaktiv ta'lim metodlari:** Shifokorlarda refleksiv malakalarni rivojlantirishda interaktiv metodlar, masalan, muhokama guruhlari, o'zaro tahlil qilish va rolli o'yinlar katta ahamiyatga ega. Bu metodlar shifokorlarga o'z xatti-harakatlarini tahlil qilish va turli vaziyatlarda qanday yondashuvlar samarali bo'lishini anglashga yordam beradi.

2. **Kuzatuv va tahlil:** O'qituvchilar va murabbiylar shifokorlarning faoliyatini kuzatib, ularni qanday qilib tahlil qilish va o'z faoliyatlarini baholashni o'rgatishlari kerak. Bu jarayon davomida shifokorlar o'z tajribalarini ko'rib chiqadilar va o'zlarining professional faoliyatlarini yaxshilashga qaratilgan xulosalar chiqaradilar.

3. **O'z-o'zini baholash va feedback:** Shifokorlar o'z faoliyatlarini baholashda va o'z-o'zini tahlil qilishda feedbackning ahamiyati katta. Bu jarayon shifokorlarni o'z tajribalari, o'ylash va qarorlar qabul qilish jarayonlarini yaxshilashga undaydi. Feedback shifokorlarning o'zgarishlarga moslashishiga yordam beradi va ularni yanada mukammallashishga turtki beradi.

4. **Mentorlik va amaliyot:** Mentorlik tizimi orqali tajribali shifokorlar yangi shifokorlarga yo'l-yo'riq ko'rsatadilar va ularga o'z faoliyatlarini tahlil qilishni

o'rgatadilar. Amaliyotda o'z-o'zini rivojlantirishni rag'batlantirish va shifokorning ko'nikmalarini sinovdan o'tkazish muhimdir.

Xulosa

Shifokorlarning refleksiv malakalari nafaqat ularning professional malakalarini rivojlantiradi, balki bemorlar bilan samarali muloqot o'rnatish, stressni boshqarish, kasbiy qarorlarni ongli ravishda qabul qilish va xatolardan o'rganish jarayonlarini ham kuchaytiradi. Shifokorlar uchun refleksiv malakalarni rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy o'sishiga yordam beradi, balki ularning kasbiy faoliyatini yanada samarali qilishga xizmat qiladi. Bu malakalar tibbiyot ta'limida muhim o'rin tutadi va shifokorlarning bemorlar oldidagi mas'uliyatini oshiradi.

ADABIYOTLAR

1. Л.В. Лидак, О.С. Погребная. Рефлексия как условие формирования адекватной «Я-концепции» педагога: монография – Ставрополь: СГПИ, 2008. –128 с.
2. Г.В.Ф. Гегель Энциклопедия философских наук. – М: Мысль, 1974 – Т.1 – 452 с.
3. И. Кант. Критика чистого разума. – М.: Мысль, 1994. – С. 197.
4. И.С. Ладенко, И.Н. Семенов, С.Ю. Степанов. Формирование творческого мышления и культивирование рефлексии / Препринт. – Новосибирск: ИИФФ СО АН СССР, 1990. – С. 117.
- 5.Рефлексия Белоусов М.А.Большая российская энциклопедия: в35 т/гл.ред.Ю.С.Осипов.-М.: Большая российская энциклопедия, 2004-2017.
6. **Schön, D. A.** (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books.
- 7.**Gibbs, G.** (1988). *Learning by Doing: A Guide to Teaching and Learning Methods*. Oxford: Further Education Unit.
- 8.**Epstein, R. M., & Hundert, E. M.** (2002). Defining and assessing professional competence. *Journal of the American Medical Association*, 287(2), 226–235.
- 9.**Kolb, D. A.** (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall.
10. **Branch, W. T., & Paranjape, A.** (2002). Feedback and reflection: Teaching methods or clinical settings. *Academic Medicine*, 77(12), 1185–1188.